

ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σταθόπουλος Γεώργιος

Ο ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σύμφωνα με τον Taylor η κοινωνία μας είναι πολυπολιτισμική. Η μαζική εισροή αλλοδαπών εργαζομένων, καθώς και «παλιννοστούντων ομογενών» οδηγεί στη διαμόρφωση πολυπολιτισμικών καταστάσεων τόσο στην κοινωνία, όσο και στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι εξελίξεις αυτές δημιουργούν νέα προβλήματα στο σχολείο και βάζουν τις βάσεις για τη δημιουργία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί μια προσπάθεια της παιδαγωγικής επιστήμης να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο. Βασίζεται στην παιδοκεντρική διδασκαλία και δίνει έμφαση στα βιώματα και σε πραγματικές εμπειρίες, στην αυτονομία, στην αυθορμητικότητα και στις ατομικές διαφορές. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση συνδυάζει διδασκαλία στη μητρική και στη δεύτερη ξένη γλώσσα, σχετίζεται με τη κοινότητα της περιοχής προσανατολίζεται στην πράξη και επηρεάζεται από εμπειρίες.

Μέσα στο διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης η γνώση της πολιτισμικής μας παράδοσης και η καλλιέργεια της ιστορικής μνήμης, τόσο της γενικής, όσο και της τοπικής, κρίνεται απαραίτητη, από την προσχολική ακόμη ηλικία, ιδιαίτερα δε τώρα που η χώρα μας είναι στην ενωμένη Ευρώπη. Η γνώση του λαϊκού πολιτισμού συμβάλλει στην εθνική αυτοσυνειδησία, δρα ανασταλτικά στον πιθανό κίνδυνο της πολιτισμικής ισοπέδωσης των περιφερειακών και οικονομικά ασθενέστερων χωρών, στα πλαίσια διαμόρφωσης της «ενιαίας ευρωπαϊκής ταυτότητας»

Ο λαϊκός πολιτισμός είναι από τα πιο πρόσφορα πεδία για την πραγματοποίηση της «πολιτισμικής συνάντησης» και της ανάδειξης των κοινών πολιτισμικών στοιχείων, ανάμεσα στους λαούς, χωρίς ταυτόχρονα να παραγνωρίζονται και οι ιδιαιτερότητες, οι οποίες καθορίζονται από την ιστορία. Τα κριτήρια και οι αξίες του πολιτισμού αυτού μεταδίδονται προφορικά.

POPULAR CULTURE IN MODERN INTERCULTURAL SCHOOL

According to Taylor, our society is multicultural. The massive influx of immigrant workers and repatriates is leading to the formation of multicultural situations both in the society and within the frame of the Greek educational system. These developments generate new problems in school and set the foundations for the implementation of intercultural education.

Intercultural education consists an effort in the field of pedagogics which aims at providing equal opportunities to all students, regardless of their cultural and social

background. It is based on the child-centered teaching and gives emphasis to life and reality-based experiences, autonomy, spontaneity and individual differences. Intercultural education combines teaching children in their mother tongue and the second language, relates to the community of the area, is focused on practice and influenced by experience.

Within the intercultural model of education, being familiarized with our cultural tradition and preserving our historical memory, both general and local, are considered to be necessary even from the preschool age, taking into account that our country is part of the European Union.

Knowledge on our popular culture contributes to the national consciousness and prevents the possible risk of cultural equalization of the regional and economically weaker countries in the frames of creating a “unified European identity”.

Popular culture is one of the most suitable fields for the achievement of a “cultural meeting” and the emergence of common cultural elements among people of different countries, without, at the same time, omitting the particularities that are being defined through history.

The standards and values of popular culture are transmitted through verbal communication.

1. Εκπαίδευση και πολυπολιτισμικότητα

Η κοινωνία μας είναι πολυπολιτισμική. Αυτό στηρίζεται επιστημονικά μόνο με αντικειμενικά κριτήρια. Ο Taylor (1993,56) μας ορίζει ότι μια κοινωνία είναι πολυπολιτισμική «όταν περιλαμβάνει στους κόλπους της, περισσότερες από μια πολιτισμικές κοινότητες που θέλουν να επιβιώσουν». Στην κοινωνία μας υπάρχουν δυο παραδοσιακές (ιστορικές) κοινότητες που θέλουν να επιβιώσουν, και φυσικά, αναπτύσσονται και επιβιώνουν πολιτισμικά. Είναι οι Αθίγγανοι και οι Μουσουλμάνοι. Βέβαια σε αυτές προστίθενται και άλλες, νεότερες όπως οι Αλβανοί, Ρουμάνοι, Ιρακινοί κ.α¹.

Οι πολιτιστικές και κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων ετών επηρέασαν και τη σχολική πραγματικότητα. Ο χώρος της εκπαίδευσης είναι από τους πιο ευαίσθητους, αφού το πολιτισμικό πλαίσιο μεταβιβάζεται μέσα από τη διαδικασία της διδασκαλίας και η μάθηση μέσω της αλληλεπίδρασης². Στην εκπαίδευση έχει επικρατήσει το αντιαυταρχικό μοντέλο με την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων. Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να αντιμετωπίσει τα καινούρια δεδομένα της διγλωσσίας, της πολυπολιτισμικότητας και της πολιτισμικής ανομοιογένειας. Έτσι αναγκάζεται να εγκαταλείψει το παραδοσιακό μονογλωσσικό και μονοπολιτισμικό μοντέλο, το οποίο παύει να υφίσταται ως κυρίαρχος θεσμός ομογενοποίησης, εφόσον η πραγματικότητα κρίνει ότι είναι ανεπαρκές στο σημερινό πολυπολιτισμικό σχολείο. Είναι ανάγκη στην εκπαίδευση να προβάλλεται η πολιτισμική προσφορά όλων των λαών του κόσμου, να

¹. Δαμανάκης, σελ. 89-112 Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων & αλλοδαπών στην Ελλάδα. Gutenberg Αθήνα 2004

². Τσιπληγάρης 1998, σελ. 112-121. Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης

προωθείται η συνεργασία στη βάση της αλληλοεκτίμησης με παράλληλη ανάπτυξη της κριτικής σκέψης³. Η κοινωνική συναίνεση και ο σεβασμός της διαφορετικότητας του άλλου είναι σήμερα τα ζητούμενα στην κοινωνία και τη σχολική τάξη.

2. Η διαπολιτισμική αγωγή

«Η διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση με αφετηρία την πολυπολιτισμικότητα και την πολυγλωσσία των σύγχρονων κοινωνιών και με γνώμονα την ισότιμη αντιμετώπιση των πολιτισμών στοχεύει στην ειρηνική συμβίωση ατόμων και ομάδων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης.»⁴

Στα εκπαιδευτικά προγράμματα των αναπτυσσόμενων χωρών ο όρος «διαπολιτισμική αγωγή» ή «διαπολιτισμική παιδαγωγική προσέγγιση»⁵, δημιουργεί την εντύπωση ότι υπάρχει μια θεωρία, που είναι αποδεκτή από όλους. Στην πραγματικότητα όμως η θεωρία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, προχωρά πάνω σε δυο αντίθετες κατευθύνσεις. Από τη μια κατεύθυνση γίνεται ανάδειξη των κοινών πολιτισμικών στοιχείων, των λαών και της οικουμενικότητας των αξιών και από την άλλη ενδυναμώνονται και υποστηρίζονται οι τοπικές πολιτισμικές ταυτότητες.

Με αυτή την εισήγηση υποστηρίζουμε, ότι λαϊκός πολιτισμός, ως πεδίο συνάντησης των πολιτισμών, μέσα από το παραμύθι, τις παροιμίες, το θέατρο, τα μουσεία, τις νέες τεχνολογίες, τα ήθη και έθιμα, τα λαϊκά όργανα, τα δημοτικά τραγούδια, τα λαϊκά δρώμενα, την ενδυμασία των ανθρώπων, τις γιορτές στον κύκλο του χρόνου και άλλες εκφάνσεις της καθημερινότητας, που είναι κοινές ανάμεσα στους λαούς και έχουν καταγραφεί σε πολλές ανθρωπολογικές και λαογραφικές μελέτες, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ουσιαστική επικοινωνία, και συμβάλλει αποτελεσματικά στη μαθησιακή διαδικασία σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο. *Αποτελεί μια διδακτική πρόταση*

3.Ο λαϊκός πολιτισμός και παγκοσμιοποίηση

Ο λαϊκός πολιτισμός είναι ένα από τα ουσιαστικά αγαθά της πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών και μια έκφραση της πολιτισμικής ταυτότητας. Με τον όρο λαϊκό πολιτισμό εννοούμε πρώτα από όλα τον παραδοσιακό πολιτισμό, του οποίου τα στοιχεία είναι καταξιωμένα με το πέρασμα του χρόνου στην συνείδηση του λαού και ανάγονται στο πολιτιστικό παρελθόν και αποτελούν την παράδοσή του, τον προβιομηχανικό, καθώς και τον σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό, όπως αυτός διαμορφώνεται μέσα στα ευρύτερα πλαίσια των εθνών κρατών και των υβριδικών ταυτοτήτων. Βέβαια μέσα στην επερχόμενη παγκοσμιοποίηση οι τοπικές κοινωνίες προβάλλουν την πολιτισμική τους αντίσταση και περιφρουρούν την τοπική τους ταυτότητα.

Η παγκοσμιοποίηση, όπως επισημαίνει ο Μ. Γ. Μερακλής, εξυπηρετείται από την προσπάθεια εξατομίκευσης των μελών που απαρτίζουν κάθε ομάδα: κοινωνική, εθνική, πολιτισμική γιατί μόνο η ενωμένη, συσπειρωμένη ομάδα δρα και αντιδρά αποτελεσματικά. Εδώ εντάσσεται και η προσπάθεια εξατομίκευσης και διάσπασης οποιασδήποτε μορφής συλλογικότητας και ομαδικότητας σε

³. Τριλιανός 1997 σελ. 55-59. Κριτική σκέψη και διδασκαλία της

⁴. Δαμανάκης ο.π σελ. 38

⁵. Δαμανάκης ο.π σελ. 105

άπειρα άτομα που βλέπουμε και στη χώρα μας για την υπεράσπιση και εδραίωση των ατομικών δικαιωμάτων, «των προσωπικών δεδομένων»(εδώ έχουμε και το θέμα των αστυνομικών ταυτοτήτων με την αναγραφή του θρησκευόμενου που βρήκε την αντίδραση των ευρύτερων λαϊκών μαζών).

Το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας είναι πιθανόν να συμβάλλει στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων της παγκοσμιοποίησης καθώς οι μετακινήσεις πληθυσμών και η συνύπαρξη πολλών πολιτισμών οδηγεί στην αποσάθρωση των εθνικών πολιτισμών που μόνο αυτοί μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά. Μ Γ Μερκλής⁶

4.Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο διαπολιτισμικό σχολείο

Κατά τον Cummins ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολύ σημαντικός και τον ονομάζει «καταλύτη», ο οποίος μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα της κοινωνίας, ξεκινώντας από την τάξη. Η τάξη είναι ο «μικρόκοσμος της κοινωνίας»⁷ εκεί η δύναμη δημιουργείται σε συνεργασία με άλλους για να χρησιμοποιείται από όλους.

Οι σχολικές τάξεις είναι ανομοιογενή σύνολα που αποτελούνται από παιδιά αλλά και δασκάλους με διαφορετικές καταβολές. Έτσι το διαφορετικό ενυπάρχει στη σχολική τάξη εξαιτίας της κοινωνικής ανισότητας την οποία αποδέχεται και αναπαράγει το σχολικό σύστημα και όχι εξαιτίας της συνύπαρξης του αλλοδαπού ή του τσιγγάνου στην τάξη.

Η επιτυχία ενός παιδιού στο σχολείο, που ξεκινάει μονόγλωσσο και καταλήγει δίγλωσσο στη συνέχεια δεν εξαρτάται μόνο από τη δίγλωσση ή τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, αλλά από την αποδοχή του και την ατομικότητά του. Όπως κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός, έτσι και το κάθε παιδί φέρνει στο σχολείο κάτι ξεχωριστό. Ο δάσκαλος πρέπει να αποδεχθεί και να καλλιεργήσει αυτό που φέρνει ο μαθητής μαζί του. Οι σχέσεις συνεργασίας στην τάξη δημιουργούν και σχέσεις συνεργασίας στην κοινωνία. Όπως ένα βότσαλο φέρνει την αλλαγή όταν πέφτει στο νερό, έτσι και ο δάσκαλος μπορεί να φέρει την αλλαγή στην τάξη, στο σχολείο και στην κοινωνία.⁸

Στους μετανάστες μαθητές, μέσα σε σύντομο διάστημα, μπορεί και σε ένα έτος, ο προφορικός λόγος να έχει αναπτυχθεί, όχι όμως ο ακαδημαϊκός. Έτσι ο μαθητής δυσκολεύεται γιατί συνεχώς κυνηγάει ένα κινούμενο στόχο, τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης του δεν μένουν ακίνητα, περιμένοντας να τους φτάσει αυτός που τώρα μαθαίνει τη γλώσσα του σχολείου.

Καθώς το παιδί προχωράει πετάει στο καλάθι των αχρήστων ότι δεν μπορεί να κουβαλήσει μαζί του. Αυτά μπορεί να είναι η γλώσσα, η κουλτούρα και η ταυτότητά του και έτσι πολλές φορές οδηγείται σε σύγκρουση με την οικογένειά του, το σχολικό και το κοινωνικό περιβάλλον. Κάτω από αυτές τις συνθήκες μπαίνει το θέμα «της σύγκρουσης των γλωσσών»(Ogbu: 1997, Mesmin: 1997) Όταν δυο γλώσσες έρχονται σε επαφή χωρίς να υπάρχει σύγκρουση η διγλωσσία

⁶ Μ.Γ. Μερκλής σελ. 158,159. Συνηγορία της λαογραφίας Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη 2004

⁷ Jim Cummins 1997,2005 σελ. 41-45 Ταυτότητες υπό διαπραγματευση Guteberg Αθήνα 2005

⁸ Jim Cummins 1997,2005 ο.π σελ 41-45

δεν αποτελεί πρόβλημα Η διγλωσσία είναι ένα μεταβατικό στάδιο που οδηγεί σε νέα μονογλωσσία.(Σκούρτου: 1997,Skutnabb-Kangas: 1981)

Ο δάσκαλος πρέπει να ξέρει « ποια» γλώσσα φέρνει μαζί του το παιδί (Cummins 1996) για να την αξιοποιήσει και ταυτόχρονα να βοηθήσει το παιδί να αξιοποιήσει αυτό που φέρνει μαζί του και ταυτόχρονα να αναπτύξει και τη δεύτερη γλώσσα.⁹

5. Παροιμίες και διαπολιτισμικό σχολείο

Η Ευρώπη είναι ένας χώρος με «ποικίλη εθνολογική προέλευση» έτσι η ιστορία και ο πολιτισμός των τοπικών εθνοτήτων πρέπει να έχει πρωτεύουσα θέση στη διδασκαλία

Οι λαοί της βόρειας Ευρώπης έχουν κοινά πολιτισμικά στοιχεία γιατί έχουν επηρεαστεί από τις κλιματολογικές συνθήκες, όπως η εναλλαγή του φωτός με το σκοτάδι και την κοινή θρησκεία, τον χριστιανισμό. Αυτό βέβαια καταγράφεται στις λαογραφικές,κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές μελέτες των χωρών αυτών.

Ο Νικολαΐ Τοδορον μας λέει ότι από τον 15^ο-19^ο αιώνα το βαλκανικό αστικό φαινόμενο, και γενικότερα ο οικισμένος χώρος και τα συστήματα επικοινωνίας, ανήκουν σε μια συνέχεια την οποία δεν διέσπασε, αλλά ενίσχυσε η οθωμανική κατάκτηση.¹⁰ Άρα η κοινή ιστορική μοίρα και η κοινή θρησκεία των λαών της Βαλκανικής κάτω από την οθωμανική κυριαρχία βοήθησε στο να δημιουργηθούν πολιτισμικές ομοιότητες ανάμεσα στους λαούς αυτούς. Από τις χώρες αυτές προέρχονται οι περισσότεροι αλλοδαποί μαθητές, οι οποίοι φοιτούν στα ελληνικά σχολεία.

Ο Βάλτερ Πούχνερ στην συγκριτική εξέταση των Βαλκανίων αναφέρει ότι η ιστορία τη Νοτιοανατολικής Ευρώπης βοήθησε στην ανάμειξη των πολιτισμών,των ηθών και των εθίμων,καθώς και της γλώσσας, από την βυζαντινή εποχή μέχρι και την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας στη Βαλκανική υπήρχε μια πολιτισμική συνύπαρξη και ανταλλαγή. Επίσης με την διακίνηση των υλικών προϊόντων δικινούνταν και τα πνευματικά. Ήθη,έθιμα, παραμύθια, τραγούδια, αντιλήψεις για την ζωή και άλλα στοιχεία που συνθέτουν τον λαϊκό πολιτισμό. σ.20-26 1989.

Η μελέτη του Μ.Γ. Μερακλή, *Παροιμίες ελληνικές και των άλλων βαλκανικών λαών (Συγκριτική εξέταση)* είναι ιδιαίτερα κατατοπιστική για τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές.Ο σκοπός της μελέτης αυτής είναι ο ίδιος με το στόχο του Βούλγαρου Νικολάι Οικονόμοφ,που αφιέρωσε τη μελέτη του «σε όλους τους υπέρμαχους της βαλκανικής συνεννόησης».Ο Ν. Οικονόμοφ αναφέρει στον πρόλογό του ότι, «Έλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι,Ρουμάνοι και Αλβανοί που ζούσαν στα όρια του οθωμανικού κράτους είχαν μια πολιτιστική ανταλλαγή στο επίπεδο του λαϊκού πολιτισμού.»

Ο Μ.Γ. Μερακλής υποστηρίζει ότι ο Οικονόμοφ θέλησε να συμβάλει στη «μελέτη των δεσμών ανάμεσα στους λαούς αυτούς» με τη συγκέντρωση των όμοιων στους βαλκανικούς λαούς παροιμιών –γνωμικών-παροιμιακών εκφράσεων.

⁹ Jim Cummins 1997,2005 ο.π σελ 41-45

¹⁰Νικολαΐ Τοδορον σελ.10-23 Η βαλκανική Πόλη 15^ο-19^ο αιων. Εκδόσεις θεμέλιο 1986

Προτίμησε αυτό το είδος γιατί « ο μεγάλος αριθμός των κοινών παροιμιών και γνωμικών μιλάει μόνος του για τους μεγάλους πολιτιστικούς και πνευματικούς δεσμούς ανάμεσα στις βαλκανικές χώρες».

Ο Βούλγαρος μελετητής των παροιμιών μας πληροφορεί, ότι η ελληνική παροιμία «ο σκύλος που γαβγίζει δε δαγκώνει» είναι και ιαπωνική, αλλά γνωστή και σ'όλους τους Βαλκανικούς λαούς. Εδώ έχουμε ένα παράδειγμα μιας απροσδόκητης συνάντησης, γιατί για τους βαλκανικούς λαούς μπορούμε να πούμε ότι μεταδόθηκε από τον έναν στον άλλο, στη Ιαπωνία όμως πως πήγε;

Ο Ν. Πολίτης μας αναφέρει ότι το θέμα της δημιουργίας των μύθων είναι «κοινότατον» και «παγκόσμιον» οι μύθοι είναι κοινοί σε πολλούς λαούς. Αλλά η διάδοσή τους δεν πρέπει να αποδοθεί σε μετανάστευση και μετάδοση από κάποιο λαό στους άλλους, γιατί οι περισσότεροι λαοί στους οποίους συναντάμε τους μύθους αυτούς δεν συναντήθηκαν ποτέ.

«Η παροιμία είναι και σήμερα από τα είδη της λαϊκής παράδοσης που είναι ακόμη ζωντανά». Βέβαια οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να επισημαίνουν την σύγχρονη λειτουργία της και όχι να περιορίζονται στην ιστορική αναφορά τους.

Τα σχολικά εγχειρίδια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (που εφαρμόζονται από το σχολικό έτος 2006-2007) εστιάζουν στην σύγχρονη λειτουργία της παροιμίας και των παροιμιομύθων και γενικά της λαϊκής αφηγηματολογίας, η οποία βέβαια μπορεί να εντοπιστεί και σε άλλα πεδία, όπως στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, στα μνημάτα s.m.s, στο internet, στις συνεντεύξεις και αλλού.

Άραγε ο λαϊκός πολιτισμός λειτουργεί ως μέσο προσέγγισης της γνώσης και της εξάλιψης των ανισοτήτων στην πολυπολιτισμική τάξη . Αν σκεφθούμε βεβαίως ότι οι περισσότεροι αλλοδαποί μαθητές προέρχονται κυρίως από τις χώρες της Ν.Α Ευρώπης, τότε ο λαϊκός πολιτισμός, καθίσταται ως ένα κυρίαρχο πεδίο συνάντησης με την Διαπολιτισμική εκπαίδευση.

6.Ο λαϊκός πολιτισμός μέσα από την εκπαιδευτική τεχνολογία στο διαπολιτισμικό σχολείο

Στο διαπολιτισμικό σχολείο, οι βασικές αρχές κατά τον Η. Essinger που διέπουν την διαπολιτισμική παιδαγωγική είναι: Η εκπαίδευση με αλληλεγγύη, με διαπολιτισμικό σεβασμό, με ενσυναίσθηση, εκπαίδευση ενάντια στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης και τέλος εκπαίδευση για την ειρήνη.

Η διαπολιτισμική παιδαγωγική πρέπει να είναι μαθητοκεντρική έτσι ώστε η μάθηση να είναι μια ενεργός διαδικασία και να προάγει την κριτική δημιουργική σκέψη, την ανάπτυξη της μαθησιακής ικανότητας (Gorski: 2001)

Η εκπαιδευτική τεχνολογία ως γνωστικό εργαλείο εμπλέκει τους μαθητές στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων διευκολύνοντάς τους να σκεφτούν τόσο τις εναλλακτικές λύσεις του προβλήματος όσο και τις επιμέρους παραμέτρους που σχετίζονται με το αρχικό πρόβλημα. Η τεχνολογία λοιπόν όταν λειτουργεί ως πολυδύναμο γνωστικό εργαλείο επιτυγχάνει τους στόχους της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής

Η διαπολιτισμική αγωγή με τη χρήση της τεχνολογίας είναι ικανή να αμβλύνει τις φυλετικές, μαθησιακές και κοινωνικές διαφορές μεταξύ των μαθητών, γιατί διαθέτει και προτείνει συγκεκριμένα εργαλεία που ευνοούν τη συνεργασία την αλληλοκατανόηση την ομαδική εργασία, την επικοινωνία και μπορούν να εμπλέξουν τους μαθητές σε πολιτιστικές δημιουργίες. Τέτοια εργαλεία είναι η χρήση των υπερκειμένων, των υπερμέσων, τα πολυμεσικά συγγραφικά πακέτα, η χρήση του διαδικτύου τα CD - ROMs τα WebQuests, τα email.

Τα υπερμέσα και τα υπερκείμενα προάγουν την πολλαπλή εξερεύνηση και την προσέγγιση πολλών εναλλακτικών κατευθύνσεων. Για παράδειγμα τα υπερκείμενα στην ενδυμασία, στη διατροφή, στα δημοτικά τραγούδια μας δίνουν τη δυνατότητα πολλαπλών προσεγγίσεων σπάζοντας τη μονοδιάστατη προσέγγιση της γνώσης.

Η χρήση των CD-ROMs παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές να εξερευνήσουν τα λαϊκά δρώμενα, τις παροιμίες, τα ανέκδοτα, το χορό μέσα από ένα πολυαισθητηριακό περιβάλλον. Χρησιμοποιώντας τα συγγραφικά πακέτα οι μαθητές γίνονται δημιουργοί και συγγραφείς της τοπικής τους προφορικής ιστορίας. Τα πολυμεσικά εργαλεία έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν προσομοιώσεις στους μαθητές και έτσι να εξασφαλίσουν μια διαπολιτισμική διδασκαλία.

Οι μαθητές μπορούν να επικοινωνούν μέσω των e-mail χρησιμοποιώντας ανέκδοτα, μαντινάδες, ή και παροιμίες. Επίσης μπορούν να δημιουργηθούν κοινότητες συζήτησης, forums για e-learning μάθηση και e-groups. Όλα αυτά μπορούν να αλλάξουν δραστικά την διαπολιτισμική παιδαγωγική στην εκπαίδευση και μέσα από το πεδίο του λαϊκού πολιτισμού.

7. Το παραμύθι στο σημερινό διαπολιτισμικό σχολείο

Τα παραμύθια και γενικότερα οι φανταστικές ιστορίες μιλούν για το « άλλο» και ασχολούνται με τους «άλλους» . Τα παραμύθια είναι ένας «αλλοιώτικος» τρόπος για να συζητούνται κοινωνικά θέματα. « Είναι μια φανταστική διήγηση, σε αόριστο χρόνο και χώρο, που έχει στόχο την τέρψη των ακροατών» ¹¹ Το λαϊκό παραμύθι θεωρείται κατά τον Μ.Γ.Μερακλή, ως κατεξοχήν ανθρωπολογικό είδος, που παρουσιάζει μια καθολικότητα ανάμεσα στους λαούς. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει ανάγκη από την αφήγηση και η άποψη αυτή έχει εφαρμογή στην περίπτωση των ειδών της προφορικής δημιουργίας, της προφορικής ιστορίας και του τοπικού πολιτισμού.

7. 1 Το παραμύθι και το παιδί

Το παραμύθι από τη φύση του προορίζεται για την ψυχαγωγία των ενηλίκων, αλλά κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Έτσι το παραμύθι και η επιστημονική γνωριμία με αυτό απορρέει από την πολυεπίπεδη λειτουργία και σχέση αφήγησης με τον κόσμο του παιδιού. Στην προσχολική εκπαίδευση το παραμύθι και η αφήγηση λειτουργούν σε δυο επίπεδα. Από τη μια δημιουργεί κατάλληλη εκπαιδευτική ατμόσφαιρα και από την άλλη οι εκπαιδευτικοί μεταφέρουν την γνώση και τον πολιτισμό στις επόμενες γενιές. Εδώ δημιουργείται το δίπολο «τοπικός πολιτισμός- παγκοσμιοποίηση»

¹¹ Στ. Π. Κυριακίδης σελ. 265 Τα μνημεία του λόγου Αθήνα 1965

Το παραμύθι (Αυδίκος,, 1998) εξαιτίας της ανατρεπτικής και μη συμβατικής δομής του είναι πολύ κοντά στη συναισθηματική λειτουργία του νηπίου και ακόμη σαν αφηγηματική ενέργεια συμβάλει στη μεταφορά πολιτισμικής ύλης. Επί πλέον δε το παραμύθι, όπως μας εισηγείται ο ίδιος είναι το πιο κατάλληλο είδος για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, γιατί καλλιεργεί την φαντασία,την προσοχή, την γλωσσική έκφραση, την κριτική σκέψη, κοινωνικοποιεί και ηθικοποιεί το παιδί, το μαθαίνει να ακούει και το τέλος το μαθαίνει να επικοινωνεί και με άλλους πολιτισμούς, οι οποίοι κατά βάση είναι όμοιοι(Μερακλής, σελ.14-15 Παιδαγωγικά Λαογρ.)αφού διαμορφώθηκαν από λαούς που πέρασαν από τα ίδια στάδια και ας είχαν διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες.

8.Λαϊκά δρώμενα και διαπολιτισμικό σχολείο

Τα λαϊκά δρώμενα αποτελούν μια ποιοτική προσέγγιση του πολιτισμικού παρελθόντος που μπορεί να γίνει με την αξιοποίηση του θεάτρου ως διδακτικής μεθοδολογίας και μέσου αγωγής των μαθητών. Τα παιδιά μπορούν να βιώσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης μέσα από το θεατρικό παιχνίδι και τον θεατρικό αυτοσχεδιασμό. Τα στοιχεία αυτά μπορεί να έχουν παραπλήσια ή διαφορετική λειτουργικότητα στο πολιτισμικό παρόν και η θεατρική προσέγγισή τους οδηγεί σε συσχετίσεις του πολιτισμικού παρελθόντος με το παρόν. Τα λαϊκά δρώμενα είναι εθιμικές παραστάσεις που σ' ένα πρωτόγονο στάδιο κοινωνικής εξέλιξης είχαν μαγικό χαρακτήρα και αποσκοπούσαν στην αίσια έκβαση των αρχομένων περιόδων, όπως η πρωτοχρονιά και η άνοιξη. Ο Βάλτερ Πούχνερ υποστηρίζει ότι στα λαϊκά δρώμενα είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς τους ηθοποιούς από τους θεατές, αφού κάθε θεατής είναι και δυνητικός «ηθοποιός»

Τα λαϊκά δρώμενα εμφανίζονται σε όλους τους λαούς του βορείου ημισφαιρίου. Για το λόγο αυτό η θεατρική αξιοποίησή τους ενδείκνυται σε μια διαπολιτισμική εκπαίδευση που επιδιώκει να επισημαίνει τα στοιχεία εκείνα που ενώνουν τους λαούς και να διδάξει ανθρωπολογικά τους μαθητές.

«Η μεταμφίεση με πρασινάδες, φύλλα και λουλούδια παρατηρείται στους ανοιξιάτικους αγερμούς και σχετίζεται με την αναζωογόνηση της βλάστησης. Στην Ελλάδα κυρίως το Μαγιόπουλο ντύνεται με λουλούδια την Πρωτομαγιά και μαζί με άλλα παιδιά περιδιαβαίνει το χωριό. Στη Σλοβενία ο «πράσινος Γεώργιος» σε μεταμφίεση με πρασινάδες γυρίζει έφιππος τα χωριά. Στην Αυστρία και την Ουγγαρία γίνονται μεταμφιέσεις με άχυρα την Πεντηκοστή και παραστάσεις συμβολικού διωγμού του χειμώνα. Με άχυρα γίνεται στην κεντρική Ευρώπη η μεταμφίεση της αρκούδας.»

Η μεταμφίεση, η χρήση της μάσκας, η εκτέλεση κάποιου ρόλου, η χρήση τοπικής παραδοσιακής μουσικής, είναι στοιχεία που εύκολα μπορούν να μεταγραφούν σε στοιχεία θεατρικού παιχνιδιού, αυτοσχεδιασμού και δραματοποίησης.¹²

Μέσα από τη διαδικασία αυτή η λαϊκή παράδοση αποκτά ενδιαφέρον στη συνείδηση των παιδιών, εφόσον ο τρόπος προσέγγισης είναι ευχάριστα βιωματικός και αποτελεί ένα παράδειγμα, που μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαιδευτική πράξη με διαπολιτισμική προσέγγιση.

9. Η μουσιακή αγωγή ως μέθοδος διαπολιτισμικής προσέγγισης

¹² Υ.Π.Ε.Π.Θ διαθεματικό εκπ. Υλικό Α-Β τάξεις Δημ. Σχολείου Αισθ.αγωγή-Λαϊκός πολιτισμός Αθήνα 2001

Η μουσική εκπαίδευση υπηρετεί τις αρχές της διαπολιτισμικότητας για πολλούς λόγους, όπως: Το μουσείο ως φορέας πολιτιστικών ερεθισμάτων, αποτελεί χώρο διαπολιτισμικής εργασίας. Οι αλλοδαποί μαθητές φεύγουν από την τάξη και λειτουργούν πιο ελεύθερα. Οι δραστηριότητες στα μουσεία μπορεί να αναδείξουν το αξίωμα της ισοτιμίας των μορφωτικών κεφαλαίων των ατόμων με διαφορετική πολιτισμική προέλευση. Τα παιδιά διαφορετικών ομάδων μπορεί να μιλήσουν μεταξύ τους παρασυρμένα από το καινούριο και αυτό το κλίμα να το μεταφέρουν στην τάξη. Το μουσείο δίνει τη δυνατότητα να αναδειχθούν οι κοινές πανανθρώπινες αξίες και να θεμελιωθεί η κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών, των εθνών και των θρησκειών.

Το καλό παιδαγωγικό κλίμα βοηθά την επίδοση των παιδιών ακόμα και με διαφορετική πολιτισμική προέλευση. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζονται διάφορες προσεγγίσεις, και μια από αυτές είναι και η βιωματική επικοινωνιακή εκπαίδευση. Γι' αυτό χρειάζεται εγκαθίδρυση σχέσεων αλληλοεκτίμησης, τόνωσης της αυτοπεποίθησης, απόκτηση νέων γνώσεων μέσα από τις επισκέψεις στα μουσεία, κατασκευή κόμιξ, εφημερίδας τάξης και ανάδειξη της σημασίας του μουσείου.¹³

10. Συμπέρασμα

Τα παιδιά στο σύγχρονο σχολείο καλούνται να κατανοήσουν και να αποδεχτούν την πολυπολιτισμική συνύπαρξη, να επικοινωνήσουν, να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν με άλλα παιδιά από διαφορετικές πατρίδες, θρησκείες και πολιτισμούς. Θα πρέπει να μοιραστούν συναισθήματα και ιδέες, να οραματιστούν και να αναζητήσουν κοινούς τρόπους αρμονικής συμβίωσης. Ο λαϊκός πολιτισμός είναι ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορούν να υλοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι.

Η διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού στα σχολεία πρέπει να έχει ως επίκεντρο τον εκπαιδευτικό, ο οποίος θα αναδείξει τα νοήματά του, που απορρέουν μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια. Η καταγραφή στοιχείων της πολιτιστικής ταυτότητας με τη μέθοδο της προφορικής ιστορίας και της κοινωνικής ανθρωπολογίας που αρχίζει με την επιτόπια έρευνα, τις αφηγήσεις ζωής, την συλλογική μνήμη, καθώς και την έρευνα αρχείων και αξιοποιώντας την σύγχρονη τεχνολογία, πιστεύουμε ότι είναι μια ολοκληρωμένη πρόταση για τη διδασκαλία του.

Η διαπολιτισμική προσέγγιση των πεδίων του λαϊκού πολιτισμού από ομάδες μαθητών με διαφορετικό σχολικό επίπεδο και διαφορετικό πολιτισμό, είναι πρόταση για τη μέθοδο που θα πρέπει να ακολουθήσουν οι εκπαιδευτικοί στα πλαίσια μιας σύγχρονης διαπολιτισμικής παιδαγωγικής.

Μέσα σε ένα περιβάλλον όπου η επιστημονική γνώση εξισώνεται συστηματικά με την προσωπική γνώμη, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς βρίσκονται συχνά σε δύσκολη θέση, προσπαθώντας να αποκωδικοποιήσουν τα μηνύματα που περικλείει ο δημόσιος λόγος περί ετερότητας. Η διαπολιτισμική παιδαγωγική μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση της νέας αυτής διάστασης της εκπαιδευτικής πραγματικότητας. (Γκότοβος,, 2003)

¹³

¹³Γ. Νικολάου σελ.254-261. ένταξη & εκπαίδευση αλλοδαπών μαθητών Ελληνικά γράμματα Αθήνα2000

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δαμανάκης.σελ .89-112 Ηεκπαίδευση των παλιννοστούντων &αλλοδαπών στην Ελλάδα Διαπολιτισμική Προσέγγιση.Guteberg Αθήνα 2004
- 2.Τσιπλητάρης 1998,σελ.112-121. Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης
3. Τριλιανός 1997 σελ..55-59. Κριτική σκέψη και διδασκαλία της, Τελέθριον,Αθήνα
4. Νητσιάκος Γ. Β., Λαογραφικά Ετερόκλητα. Εκδ. Οδυσσέας 1997
5. Νητσιάκος Γ. Β., Παρδοσιακές κοινωνικές Δομές . Εκδ. Οδυσσέας. 2004
- 6.Gorski, P.C., (2001)Multicultural education and the internet: Intersectionw and intergrations.Boston: McGraw Hill. <http://www.askeric.org/plweb-cgi/optain.pl>
7. Μερακλής Μ. Γ., σελ. 158,159. Συναγορία της λαογραφίας Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη 2004
8. Cummins J., 2005 σελ. 41-45 Ταυτότητες υπό διαπραγματευση Guteberg Αθήνα 2005
- 9.Τοδoron Ν., σελ.10-23 Η βαλκανική Πόλη 15ος-19ος αιων. Εκδόσεις θεμέλιο 1986
10. Κυριακίδης Σ. Π., σελ. 265 Τα μνημεία του λόγου Αθήνα 1965
11. Νικολάου Γ., σελ.254-261. Ένταξη & εκπαίδευση αλλοδαπών μαθητών. Ελληνικά γράμματα Αθήνα2000
- 12.Μερακλής Μ. Γ. 1985, Παροιμίες ελληνικές και των άλλων βαλκανικών λαών (Συγκριτική εξέταση), Πατάκη, Αθήνα
- 13 . Μερακλής Μ.Γ .2001, Λαϊκή πολιτισμική παράδοση. Μια πρόταση για τον προσδιορισμό της, στα: Παιδαγωγικά της Λαογραφίας, Ιωλκός, Αθήνα
14. Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης. Βιβλίο για το Δάσκαλο, 2001, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- 15.Πούχνηρ Β., 1989, Λαϊκό θέατρο στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια. Συγκριτική εξέταση, Πατάκη, Αθήνα, σς. 51 – 62
- 16.Σκούρτου Ε., 1997, Διγλωσσία και Εισαγωγή στον αλφαριθμητισμό, στο: Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης (επιμέλεια: Σκούρτου Ε.), Νήσος, Αθήνα
17. Αυδίκος Ε., Από το παραμύθι στα κόμικς Παράδοση και Νεοτερικότητα εκδ. Οδυσσέας
18. Αυδίκος Ε., . Παραμύθια από 8+1 φοιτητές εκδ. Ελληνικά Γράμματα 1998
19. Γκότοβος Α., .Εκπαίδευση & Ετερότητα .εκδ. Μεταίχμιο Αθήνα 2002
- 20.Μάρκου,Γ., 1997 Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τόμος 1 Αθήνα.
- 21.Μερακλής Μ. Γ., Ταπαραμύθια μας εκδ. Εντός
22. Ζωγράφου Α., Διαπολιτισμική αγωγή στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Τυπωθήτω Γ.Δαρδανός Αθήνα 2003
23. Αυδίκος Γρ .Ε., 1999, Μια φορά και έναν καιρό ... αλλά μπορεί να γίνει και τώρα Ελληνικά γράμματα, Αθήνα
24. Bullivant Β., 1997, Πολυπολιτισμική εκπαίδευση. Προβληματισμοί – Προοπτικές, Sohan Modgil, Gajendra Verma, Kanika Mallick, Celia Modgil, (επιμέλεια: Αθηνά Ζωνίου - Σιδέρη – Παύλος Χαραμής), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
25. Αυδίκος Γρ. Ε., .Το λαϊκό Παραμύθι. Θεωρητικές Προσεγγίσεις εκ .Οδυσσέας Αθήνα 1997
26. Γκενάκου Ζ., Η λαϊκή παράδοση και η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού. Εκδ. Πατάκη 2002
27. Κιουρτσάκης Γ., Καρναβάλι και καραγκιόζης . Εκδ. Κέδρος 2002